

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 19. НОВЕМБРА 1881.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАПИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страни 60 новч. месечно. — Претплатата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

На главној скупштини друштва за српско народно позориште 14. (26.) јуна 1880. год. прочитан је начеоник друштва др. Стеван Павловић овај извештај о стању и радњи народног позоришта:

Славна скупштино! И ако вам у овогодишњем извештају немам јавити за какве замашне догађаје у животу нашег народног позоришта, али ишак могу јавити за неке ствари, које нам улевају узданици за бољу будућност, које нам показују, да има снаге и добре воље у нашем народу и на овом просветном пољу, само треба усталала, који ће ту снагу развити, добру вољу поткрепити и осоколити, који ће огањ, који тиња у његову српу, распалити.

Да почнем са обичним нашим радом.

Управни одбор држао је од лајске до овогодишње главне скупштине девет, економски одсек седам, а позоришни одсек осам седница, у којима су вршени редовни послови.

Међу главнијим ваља ми споменути ове:

Према одлуци лајске скупштине био је расписан стечај за место помоћника г. управитељу Ружићу, коме би била дужност вршити рачунарске, манипулационе и друге писарске послове код глумачке дружине, као и све, што би му наложио управитељ. Пријавило се 6 стечника, који су послани управитељу на мњење. Управитељ је између њих препоручио једног за избор, али овај одустане, добивши службу на другом месту. Тако управитељ буде приморан спомоћи се њеним глумцима.

Пок. Милица Секулића рођ. Поповића из Т. Вечеја, завештала је позоришту легат од 50 фор. Муж њезин, Јован Секулић, позван је, да тај легат исплати.

Пок. Север Нинчић из Ст. Кањиже завештАО

је позоришту годишњу потпору од 75 ф. а. вр., о чему ће се изнети пред скупштину засебан извештај.

Ове године ступило је позориште у посед завештаја пок. Стевана Бадрљиће из Сенте, по што му је удовица, Јулијана Мелисекова, 12. априла п. р. о. г. преминула. Завештај се састоји из куће, магазина и 8 ланада земље, којима је вредност близу 15.000 фор. Изаслан је био члан управног одбора г. Данило Манојловић, да заједно са друштвеним пуномоћником, г. дром Стеваном Малешевићем у Сенти, приме оставину и преведу је на име српског народног позоришта. Завештач је оставио то име своје као закладу, од које да се троши само годишњи приход, који износи 1.150 фор. О тој заклади изнеће се особити извештај.

Са разлога, што овдашња позоришна зграда доноси слабо прихода и што се често у корист ововарошкој болници дају представе, а и сама је општина кадшто употребљава, замољена је иста варошка општина, да опрости ово друштво од плаћања годишње закупнине од 10 дук. за земљиште, на ком је позоришна дворана, или да бар пристојбу, коју би ваљало плаћати ради признања власништва, сведе на најмању меру. Варошка општина смањила је ту закупницу на 4 дуката на годину, почињући од 1. јан. 1880. па до 31. дек. 1891.

На молбу Бранка Димитријевића из Модоша, који је превео на мађарски језик шаљиву игру пок. Косте Трифковића, „Љубавно писмо“, допуштено је, да се то позоришно дело може приказивати на мађарским позорницама. Исто тако допуштено је и певачком друштву „Вили“ у Вараждину, да може приказивати шаљиве игре Косте Трифковића: „Школски надзорник“, „Полавина, пола воде“ и „Избирачица“.

Глумачка дружина обишла је у свом редовном послу за ову прошлу годину ова места: Ст. Бечеј, Сенту, Вел. Кикинду, Темишвар, Бршад, Панчево, Вел. Бечкерек, а сад је у Меленцима, одакле ће поћи у Тител, па онда у Вуковар. Свуда ју је наш народ својски и родољубиво доочекао, а и глумачка дружина знала је то поверење оправдати и себи и свом народу образ осветљати. Нека је овде тима родољубивим општинама јавна захвалност и признање, што нашу глумачку дружину својски прихватише и припомогоше јој у њеном народном а трудном послу! Особита пак хвала нека је честитој општини сенђанској и велико-кикиндској, које бесплатан подвоз дадоше нашој глумачкој дружини. А колико се глумачка дружина потрудила, да ту њихову добру вољу оправда, најбоље сведочи то, што је око 3.000 фор. сувишак привредила, од чега је, по што је нека свата у напред употребљена на издатке месеца јуна, до 2.350 фор. у готову преостало. За ову ванредну привреду, ванредну појаву, понајвише ваља захвалити г. управитељу Димитрији Ружићу, који је поред своје ванредне глумачке вештине и у овој економској струци развио своју снагу и вештину и употребио сав свој труд. Ово нека му не буде као хвала, јер само дело себе хвали, него као признање на овом народном збору пред нашим народом изречено, да се и други на њу угледају, те у којој ко струци може припомогне свом на-

роду. Без пожртвовања нема помоћи нашем народу, али нема ни праве насладе, ни спокојства у савести за истинитог родољуба.

Знатнији прилози, учињени позоришту ове године, ови су: Штолова у коварска штедионица одредила је прилог од 50 фор., румска штедионица 40 фор.; г. Ђура Крстанић из Баје послала је 60 фор., што су као прилози покупљени тасом за две године у бајској цркви православној. Нека би било среће, да се и друга друштва угледају на њих, па да не даду, да нам пресахне овај извор народне просвете, који је сваком, па и најиротијем приступачан, и који све жилице народног грма неосетно и благодетно запаја.

Главница позоришног друштва, које у обvezницама које у позоришној згради, била је месеца јула 1879. год. . . . . 31.272 фр. 51 н.

По одлуци скupштинске збрисано је као сумњива и неутерива свата . . . . . 1.299 фр. 23 н.

Остало је даље 29.973 фр. 28 н.

И тако се сада поуздано може казати, да нам је главница на чисто до 30.000 фр., не рачунајући горе поменуту сувишак, који је глумачка дружина привредила и којом се тај мањак попуштају, и не рачунајући поменуту закладу пок. Стеве Бадрђиће, која нам такође доноси 1000 форината годишњег прихода.

(Наставиће се.)

ЖИСТИНЯ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Лаворика и просијачки штап, позоришна игра у 3 чина, с певањем, од К. Холтаја, превео Н. Ј. Мостић. Завршна игра у 1 чину: Просијачки штап и лаворика.)
(Свршетак.)

И доиста, тако пролази већина одушевљених и занетих песника. И у нас је таких прилика. Није ми требе спомињати ни ране позлећивати.

Предмет је прене из обична живота: узвет је за жртву песник; или не пролазе боље ни други велики умови. За живота презирање и багателисање, након смрти диже се тек слава „у седмо небо“, али која вајда!

Идеалистама не може бити по вољи „Лаворика и просијачки штап“, или боље да речемо други део: „Просијачки штап“, док први део, „Лаворика“, ни једноме не би било било. Али материјалистама је таман, како они држе и мисле. Они ће се чисто светити песнику Хајнриху, томе занесењаку и фанатику-песнику, коме су важније

лаворике, него насушни хлеб. Са њихова гледишта и по њиховој теорији живота људског не би ни било песника; али како је дух над сваким, тако је и појезија над искром материјализмом. Цео живот је фантазија или „санак, само санак леп“.

Смер је овим делом постигнута, ако узмемо и са једне и са друге стране. Показано је, да не вајди певати, да не хасни заносити се за идеалиста, кад се никакве користи отуда нема; али је показано и то, да таки људи, да дела њихова живе, да живе дugo у народу, који их је родио, да живе у свету, који уме и зна ценити лепоту, који схваћа поезију живота људскога.

Читаво дело извео је писац начином врло осетљивим; „срцепарајућих“ сцена је доста; сузе и мараме имају посла; види се, да је много држао на ефект и да је доста и успео, но шака не бисмо рекли, да је у избору пофалила позоришна управа. Та то, што се догађа у животу често, може се догодити и на даскама, што се виђа у

животу, у свету, може се видети и на позорици и међу глумцима.

Поред других важних и лепих смерова, поред негравања вештине, позориште мора и језик неговати. На први поглед, или, боље рећи, слушајући први пут са дасака говор представљача, чујмо и таких реченица, које ерски не звоне; а кад бисмо пажљиво прочитали дело, за цело бисмо нашли и више чега, што није наше и што би снтурно могли вратити онима, од којих узимајујемо и још да им кажемо „лепа хвала“. Ако се добро сећамо, чујмо, да је баштовану „пропизвод баште била храна“, да је „Хајрих написао песму на Агнију“, па „будите ми добри“ и још неке ствари.

Да публика ужива, треба да представљање тече што лепше и вештије. И неспретнијем и ломијем комаду може вешто представљање глумачко да даде целине и коликотико лепоте. А ако је представљање као што треба, а и комад, онда ће публика за цело задовољно провести вече и не ће се поклајати, што дође у позориште.

Са представљањем наших глумца у прошлу недељу мора свако задовољан бити. Нама је мило, што ово у оштите за све глумце можемо рећи. Ту нам се показаше стари наши сви и ниједноме никакве замерке нема. Види се, да за ово време на страни не малаксаше духом, но остале тврди стубови нашега народнога позоришта: то бар показаше овом првом представом, а надамо се, да ће тако бити и са сваком другом.

Ако смо ради, да нам позоришно друштво буде што боље, морамо пазити, скоро највише пазити, да нам глумци добро представљају.

Као свакда и свуде, тако и сада г. Ружић је Хајрих представљао, како само он представљати знаде. Нема те улоге, у којој Ружића не видимо као права вештака. Г. Добриновић, шваље Федор, као богат небрига, и г. Лукаћ, као старац баштован, тако исто гђа Рајковићка у у洛зи Агније, а гђца Л. Хаџићева у улови Матилде, беху на своме месту.

Од нових чланова морамо споменути г. Милосављевића и г. Димитријевића, који се показаше и који обећавају, да ће скорим временом бити добри представљачи. Г. Милосављевић је старац Грунда у неким моментима вешто извео; што није свуда погодно, не смета ништа да смо испак задовољни. У оваким улогама треба више да пави, како ће му говор и разговор приличити седој коси и белој бради, како ће му држање и кретање више старачко бити. Г. Димитријевић је представљао добро, изузевши неке прилике, у којима није показао доста живости, као што би могли споменути ону, кад дознаје, да је Агнија послала лаворику Хајриху и да га она воли, ако не баш и љуби. Ту се удара на срце, а срце није разум хладан, оно не размишља. Г. Станојевићу нека је препоручено више слободе. Публика није тако страшна, а даске су јаке — нека се не боји, па ће и он заслушати наше признање. Остале новајлије ученике су, који су моле, а ученике и више: сви ће они бити врсни чланови ерског народнога позоришта, ако својски припону, да више тешки глумачки задатак.

— С —

П О З О Р И Ђ Т Е .

* (Народно позориште у Загребу.) 1. октобра о. г. отворена је позоришна сезона у Загребу представом опере „Аида“, од Вердија. У тој опери певала је примадона, тенор, баритон и бас талијански, а Леопљка, Антон и зборови хрватски. Руси, вели „Vienas“, чисте талијанске опере са својих позорница; читамо у чешким листовима, каквим одушевљењем и жртвама приређују Чеси репертоар изворних чешких опера; зна се, каквим пијететом негују Пољаци своју пољску музику, — само ми Хрвати чинимо у том погледу познику. У почетку почело се лепо радити, да се створи хрватска опера. Имали смо већином домаће, или већ подомаћене певаче, који су по више година били чланови наше опере и певали хрватски; али у последње време завладало је правило, да се певачи траже само у Италији и да ти пису дужни певати хрватски. Зар се доиста није могле наћи спле, које би се обvezale, да певају хрватским језиком? Није нам ни издалека намера, да правимо управи непријатке, али ће нам сваки непристан допустити, да ипје у реду, да је срамота по наш народ, кад се хрватским новцем ради на штету народности хрватске, то јест, језика хрватскога, који у нашој опери као пасторче мора да животари, док се тужништина на радост свих непријатеља хрватства (а имамо их, Богу хвала, дosta!) као у својој кући бани и шире.

„Аида“ приказала се сценички велелепно. Набава те опере и опрема за ју стоји 7000 фор. Не би се имало ништа приметити против таквог трошка, ако управа распоређа обилним приходом. О томе се, у осталом, сумњамо, и баш за то питамо, кад се на једну једну оперу падаје толико новаца, може ли управа и за драму слично што учинити. Зар драма и на даље да буде „пенељугом“, а опера (па још талијанска) да гута две трећине целога позоришног прихода? Мисли ли управа на састављање изворнога репертоара, на драматску школу, на подмладак? Куд год погледамо по том заводу, видимо, да се ради без системе, без цели, од данас до сутра, околност, која мора задати бриге сваком пријатељу тога домаћега завода.

* (Немачко позориште у Сарајеву.) Како јавља званични „Сарајевски лист“, скупио је неки Спиро нову, повелику немачку глумачку дружину од двадесет и два члана и узео је у најам позоришну зграду, коју је саградио сарајевски грађанин Салом у Ферхадовој улици. У свом позиву наглашује управитељ Спира, да ће се публика ове сезоне изврсно забављати, јер се ваљано побринуло за приказивање оперета, лакрдија, шаљивих игара итд. Јадно Сарајево, шта си дочекало, да по теби „немачки културтрегери“ шире свој неслани, покварени укус!

* (Пољско позориште у Варшави.) На пољском позоришту у Варшави приказала се нова шаљива игра грофа Александра Фредра (спна) под насловом „Велико братство.“ Пољска критика изјављује се веома похвално о том новом производу генцијалнога пољскога драматурга, С мањом хвалом спомињу се „Суседи“, шаљива игра од Михаила Бајуцкога, једнога између најбољих писаца шаљивих игара међу Пољацима.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

3. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 2.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 19. НОВЕМБРА 1881:

ЖЕНСКИ РАТ.

ШАЉИВА ИГРА у 3 чина, написао Скриб и Легуве, превео Л. Телечки.

ОСОБЕ

Грофица Отрвалска, рођена Кермадијева	Д. Ружићка.
Леона Вилгонтијева, њена нећака	Л. Хаџићева.
Хенрик Флавињел	Димитријевић.
Густав Грињон	Ружић.
Барон Монришар	Лукић.
Низи официр драгонски	Банковић.
Жандарски официр	Јовановић.
Слуга	Б. Рашић.

Збива се у дворцу Отрвалу близу Лиона. Време: 1807.

У суботу 21. новембра: „МАРИЈА СТЈУАРТОВА“. Жалосна игра у 5 чинова, написао Ф. Шилер, превео Н.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.